

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 12Svp/20/2022
Identifikačné číslo spisu: 9622200299
Dátum vydania rozhodnutia: 7. februára 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Monika Valašiková
Funkcia: predsedníčka senátu, sudkyňa spravodajkyňa
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:9622200299.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Moniky Valašikovej, PhD. a členov senátu JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., JUDr. Anity Filovej, prof. JUDr. Juraja Vačoka, PhD., JUDr. Juraja Vališa, LL.M., v právnej veci žalobcu: U. U., narodený dňa XX.XX.XXXX, trvale bytom K. XXX, XXX XX K., právne zastúpený: Advokátska kancelária Hovan a Hospŕdka, s.r.o., so sídlom M. Gorkého 8, 052 01 Spišská Nová Ves, IČO: 47 233 419, proti žalovanému: L. U., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom K. XXX, XXX XX K., právne zastúpený: JUDr. Ivan Čurilla, advokát, so sídlom Fabiniho 11, 052 01 Spišská Nová Ves, IČO: 35 570 784 vo veci neústavnosti a nezákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy Obce Žehra, vykonaných 29. októbra 2022, takto

rozhodol:

I. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v y h l a s u j e voľby starostu obce Žehra (okres Spišská Nová Ves) vykonané 29. októbra 2022 z a n e p l a t n é .

II. Žalobcovi sa voči žalovanému priznáva nárok na úplnú náhradu trov konania.

Odôvodnenie

I.
Žaloba a vyjadrenia

1. Dňa 10. novembra 2022 bola Najvyššiemu správne mu súdu Slovenskej republiky (ďalej ako „Najvyšší správny súd“) doručená „Žaloba o neústavnosti a zákonnosti volieb za starostu obce Žehra“, ktorou sa žalobca domáhal podľa ust. § 312a zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej ako „SSP“) preskúmania zákonnosti volieb do funkcie starostu obce Žehra v oboch určených volebných obvodo ch 1 a 2 (ďalej ako „voľby starostu obce Žehra“), konaných dňa 29. októbra 2022.

2. V žalobe uviedol, že žalobca kandidoval vo voľbách do orgánov samosprávy obce konaných 29. októbra 2022 za starostu obce. Celkovo sa o tento post uchádzali štyria kandidáti, a to U. M., Z. M., žalovaný L. U. a žalobca U. U. v poradí, v akom boli uvedení na zozname kandidátov,

zaregistrovaných pre voľby starostu obce v zmysle zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“). Zo zápisnice miestnej volebnej komisie (ďalej len „volebná komisia“) o výsledku volieb v obci vo voľbách do orgánov samosprávy obcí z 29. októbra 2022 vyplýva, že z 1471 osôb zapísaných v zozname voličov sa na hlasovaní zúčastnilo 1024 voličov. Pre voľby starostu obce bolo v odovzdaných obálkach 985 platných hlasovacích lístkov. Kandidáti na starostu obce získali podľa údajov zo zápisnice uvedený počet hlasov:

- a. U. M. - 29 platných hlasov
- b. Z. M. - 65 platných hlasov
- c. Žalovaný - 462 platných hlasov
- d. Žalobca - 429 platných hlasov

3. Podľa uvedených výsledkov bol do funkcie starostu obce Žehra zvolený žalovaný L. U..

4. Žalobca v žalobe tvrdil, že napriek tomu, že okresná volebná komisia pre volebný obvod č. 2 predĺžila voľby do 22. hodiny a k uzavretiu miestnosti došlo až o 22:30 hod., pred volebnou miestnosťou bolo množstvo ľudí, ktorí nemohli svoje volebné právo uplatniť, čím malo dôjsť k porušeniu ustanovenia § 28 zákona o voľbách.

5. Ďalej poukázal na skutočnosť, že niektorí členovia volebných komisií odmietli podpísať zápisnice. Tvrdil, že niektorí voliči sami nevolili, ale poskytli svoj občiansky preukaz svojim príbuzným, aby títo mohli odvoliť za nich. Množstvo údajných voličov sa v reálnom čase ani nemohlo zúčastniť volieb, pretože v tom čase boli odcestovaní vo Veľkej Británii a ich prítomnosť tak bola zabezpečená prostredníctvom doručených občianskych preukazov, ktorými sa však legitimovali iné osoby. Konkrétne volič U. M. nevolil ale poskytol svoj občiansky preukaz bratovi, R. M. a rovnako postupovala aj volička U. X., ktorá dala svoj občiansky preukaz švagrinej R. Y.. Uvedeným skutkom sa mal žalovaný spolu s ďalšími príbuznými „pochváliť“ aj na sociálnej sieti Facebook.

6. Žalobca zároveň tvrdil, že za voľbu kandidáta s poradovým číslom 3, teda žalovaného, mali byť títo voliči odmenení zväčša peňažnou sumou. V tejto súvislosti uviedol, že na príslušnom Obvodnom oddelení Policajného zboru v Spišských Vlachoch bola nahlásená strata väčšieho množstva občianskych preukazov, v dôsledku čoho boli vydané potvrdenia o strate občianskeho preukazu, ktoré slúžili na identifikáciu voličov, avšak tieto listiny neobsahujú identifikáciu v podobe fotografie. V ostatných prípadoch mali niektorí voliči podľa žalobcu už pred voľbou pripravenú obálku so zakrúžkovaným hlasovacím lístkom, ktorú takto upravenú a v uzavretej obálke mali pripravenú za pásom nohavíc alebo sukni a pre preukázanie sa správnej voľby stačilo, že po opustení volebnej miestnosti volič doniesol prázdny lístok s kandidátmi na starostu, a tieto mohli byť použité opäť pre ďalšieho voliča s tým, že sa opätovne vopred zakrúžkoval kandidát napísaný pod číslom 3 a takýto volebný lístok sa v zapečatenej obálke opätovne poskytol ďalšiemu voličovi.

7. Žalobca následne uviedol, že prejav vôle niektorých voličov nebol skutočným prejavom ich vlastnej vôle a zároveň je zrejmé, že sa vyskytli aj prípady volebnej korupcie. Podotkol, že vo voľbách sa nemôže jednať o voľbu v zastúpení. Taktiež uviedol, že nepodpísaní členovia komisia vo volebnom okrsku č. 1 vyslovili pochybnosti o zákonnosti volieb, ktoré sa realizovali v domove sociálnych služieb Domovina, keď volebná komisia neobdržala žiadosť na použitie prenosnej volebnej schránky, nezakrúžkovala osoby, ktoré mali takýmto spôsobom voliť a tieto prinesené hlasy zmiešala s hlasmi, ktoré boli vo volebnej miestnosti, čím malo dôjsť k porušeniu § 24 ods. 7 a 8 zákona o voľbách. Na preukázanie svojich tvrdení navrhol výsluch členov volebnej komisie a ďalších svedkov.

8. Žalobca tvrdil, že je na základe informácií od členov volebnej komisie presvedčený, že sa manipulovalo s počtom hlasovacích lístkov a upravovali sa lístky tak, aby boli neplatné. Na základe uvedeného navrhol aby Najvyšší správny súd vyhlásil voľby starostu v obci Žehra za neplatné resp. aby alternatívne zrušil napadnutý výsledok volieb starostu, alebo aby zrušil rozhodnutie volebnej komisie, ktorým bol za starostu vyhlásený žalovaný L. U. a vyhlási za zvoleného starostu žalobcu U. U..

9. Najvyšší správny súd listom zo dňa 21.11.2022 vyzval žalovaného na vyjadrenie sa k žalobe. Tento vo vyjadrení, doručenom dňa 05.12.2022, uviedol, že v celom rozsahu označené porušenia, priebehu volieb popiera. Vo volebnom okrsku č. 2 s povolením Okresnej volebnej komisie bolo hlasovanie predĺžené do 22:00 hod. Polícia označila páskou priestor pred volebnou miestnosťou, ktorá z kapacitných dôvodov nepostačovala na to, aby voliči čakali priamo vo volebnej miestnosti. Celé voľby v okrsku 2 boli monitorované políciou od otvorenia volebnej miestnosti až po jej uzavretie po ukončení volieb. Všetci voliči, ktorí boli za páskou s označením „polícia“ svoje volebné právo aj riadne uskutočnili. Nie je teda pravdou, že voliči, ktorí postávali pred volebnou miestnosťou nevolili.

10. Ďalej žalovaný poukázal na to, že žalobcom navrhnutí svedkovia sú rodinnými príslušníkmi žalobcu. V prípade ak žalobca namietal neplatnosť volieb, keď za U. M. U.. hlasoval jeho brat, uvedené spôsobil syn predsedu okrskovej komisie, čo podľa žalovaného vnáša ešte väčšie pochybnosti o pravdivosti tejto skutočnosti.

11. K tvrdeniu o množstve údajných voličov, ktorí sa nemohli volieb zúčastniť, pretože boli v tom čase vo Veľkej Británii a malo sa tak voliť iba prostredníctvom doručených občianskych preukazov žalovaný mal za to, že to považuje za skutkovú aj právnu fikciu. Uviedol, že pani U. Y., ktorá vraj mala dať svoj občiansky preukaz inej osobe, aby táto mohla za ňu odvoliť, vykonala voľbu osobne, čo preukazuje letenka a lístok z trajektu, na ktorom je uvedené, že dňa 19.10.2022 prišla na územie Slovenskej republiky a odletela z územia Slovenskej republiky dňa 09.11.2022.

12. Za fikciu považoval aj tvrdenie žalobcu, že 676 predstavuje číslo nahromadených občianskych preukazov a tým aj počet uskutočnenej neplatnej voľby. Fotografie zverejnené na sociálnych sieťach bez dátumu a textu nepreukazujú nič vo vzťahu k uskutočneným voľbám. Číslo 676 pritom predstavovalo len volebný prieskum žalovaného, ktorý dňa 15.10.2022 zverejnil na sociálnej sieti Facebook.

13. Podľa žalovaného je absolútnou nepravdou, že by voliči fotili volebný lístok a následne dostávali finančné prostriedky za volenie kandidáta č. 3, teda žalovaného. Pred vstupom do hlasovacieho priestoru voliči odovzdávali mobilné telefóny členom okrskovej komisie v oboch volebných obvodoch. K preukázaniu svojich tvrdení navrhol vypočúť členov volebnej komisie a k tvrdeniam o nahlásení straty množstva občianskych preukazov navrhol vypočúť P.. P. B. - riaditeľa Obvodného oddelenia Policajného zboru v Spišských Vlachoch (ďalej len „OOPZ Spišské Vlachy“).

14. Rovnako považoval za nepravdivé tvrdenia, že voliči vstupovali do miestnosti s už pripravenou obálkou so zakrúžkovaným hlasovacím lístkom. Podľa žalovaného je uvedené prakticky nemožné, nakoľko je nepravdepodobné, aby disponoval obálkami opatrenými pečiatkou obce.

15. Následne uviedol, že vo voľbách nedošlo k volebnej korupcii, žiadne občianske preukazy neboli zneužitá a dodal, že za priebeh volieb zodpovedá okrsková komisia, ktorej členovia sú viazaní sľubom. Žalovaným navrhnutí svedkovia potvrdia, že nedošlo k žiadnym skutočnostiam tvrdeným žalobcom.

16. K námietkam ohľadne prenosnej volebnej schránky uviedol, že sa jedná o ďalšiu fikciu žalobcu, nakoľko zoznam voličov, ktorí požiadali o uskutočnenie voľby do prenosnej schránky je súčasťou volebnej dokumentácie a zákonný postup bol dodržaný. Rovnako manipuláciu s hlasovacími lístkami, kedy mal niekto z volebnej komisie úmyselne zneplatňovať hlasovacie lístky krúžkovaním viacerých kandidátov považuje za vylúčenú. Podotkol, že členovia komisií pri sčítavaní hlasovacích lístkov nemôžu mať pri sebe pero a sčítavanie sa vykonáva ceruzkou. Na základe uvedeného navrhol, aby Najvyšší správny súd žalobu zamietol.

17. Dňa 21.11.2022 boli Najvyššiemu správne súdu doručené vyjadrenia pána U. U. a pani K., v ktorých uviedli, že voľby v obci Žehra vykonané dňa 29. októbra 2022 boli podľa nich zmanipulované

a poukázali na pochybenia v hlasovaní, ktoré prebiehalo v Domove sociálnych služieb do prenosnej volebnej schránky.

II.

Konanie na správnom súde

18. Najvyšší správny súd konštatoval, že žaloba vo veci ústavnosti a zákonnosti volieb starostu obce Žehra bola podaná včas, teda do desiatich dní odo dňa zverejnenia celkových výsledkov volieb. Ďalej konštatoval, že žalobca získal 429 hlasov, z celkového počtu 985 platných hlasov, t. j. viac ako 10 % hlasov oprávnených voličov, čím splnil požiadavku ustanovenia § 312c SSP o žalobnej legitímácii.

19. Najvyšší správny súd pri rozhodovaní vo veci samej vychádzal predovšetkým z podanej žaloby a jej príloh, vyjadrenia žalovaného spolu s prílohami, výpovedí svedkov, ako aj volebnej dokumentácie týkajúcej sa volieb do orgánov samosprávy obce Žehra uskutočnených 29. októbra 2022 a najmä z ustálenej rozhodovacej praxe Ústavného súdu Slovenskej republiky.

20. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu okrsková volebná komisia vo voľbách do orgánov samosprávy obce plní aj úlohy garanta ústavnosti a zákonnosti samotného volebného aktu a prvotného sčítania hlasov. Tomuto zodpovedá jej kreovanie, zákonom ustanovené postupy a zisťovanie volebných výsledkov, ktoré sú prejavom vôle voličov (PL. ÚS 1/07).

21. Najvyšší správny súd na účely overenia žalobných tvrdení pristúpil dňa 13. decembra 2022 prostredníctvom poverenej členky senátu JUDr. Moniky Valašikovej, PhD., k otvoreniu a skontrolovaniu volebnej dokumentácie vzťahujúcej sa na voľby do orgánov samosprávy obce Žehra. Najvyšší správny súd zistil, že podľa zápisnice miestnej volebnej komisie o výsledku volieb, bolo pre voľby starostu obce odovzdaných 985 platných hlasovacích lístkov voličov z toho 462 hlasov bolo odovzdaných pre kandidáta pod poradovým číslom 3 - žalovaný a 429 hlasov pre kandidáta pod poradovým číslom 4 - žalobca. Vo volebnej dokumentácii sa nachádzal aj riadny zoznam voličov. Najvyšší správny súd ďalej zistil, že zápisnicu vo volebnom okrsku č. 1 podpísali všetci členovia komisie. Zápisnicu vo volebnom okrsku č. 2 nepodpísali členovia: W. U., U. M., T. U. a U. U. bez uvedenia dôvodu.

22. Najvyšší správny súd prepočítal hlasovacie lístky pre voľby starostu obce Žehra a zistil nasledovné:

o Prázdne obálky, v ktorých sa nenachádzal žiadny volebný lístok boli v počte 238 kusov.

o Vo volebnej dokumentácii bola k hlasovacím lístkom pripojená aj obálka, ktorej obsahom bol platný hlasovací lístok, na ktorom bol zakrúžkovaný kandidát pod poradovým číslom 1 - U. M..

o V ďalšej obálke, z ktorej neboli vybraté hlasovacie lístky, bol platný hlasovací lístok s uvedeným kandidátom pod poradovým číslom 4, t. j. žalobca.

o V dokumentácii sa nachádzali hlasovacie lístky, ktoré boli vyhodnotené ako neplatné, nakoľko boli buď bez zaškrtnutia kandidáta, prípadne boli zaškrtnutí dvaja alebo viacerí kandidáti, resp. nebolo zaškrtnuté meno kandidáta ale jeho vek. Uvedené neplatné hlasovacie lístky boli v počte 17 kusov.

o V ďalšej obálke, z ktorej nebol vybratý hlasovací lístok, bol platný hlasovací lístok s uvedeným kandidátom pod poradovým číslom 2 - Z. M..

o V ďalších 4 obálkach, z ktorých neboli vybraté hlasovacie lístky, boli nájdené platné hlasovacie lístky v počte 4 kusov, s uvedeným kandidátom pod poradovým číslom 3, t. j. žalovaný.

23. Najvyšší správny súd konštatuje, že prázdnych obálok bolo napočítaných 1037 a neplatných hlasovacích lístkov bolo 27.

24. Najvyšší správny súd ďalej konštatuje, že po spočítaní všetkých platných hlasovacích lístkov a následnom opakovanom prerátaní, zistil nasledovný celkový počet odovzdaných hlasov kandidátom:

o Kandidát s poradovým číslom 1 - U. M. - 30 hlasov

o Kandidát s poradovým číslom 2 - Z. M. - 68 hlasov

o Kandidát s poradovým číslom 3 - žalovaný - 465 hlasov

o Kandidát s poradovým číslom 4 - žalobca - 432 hlasov.

25. Na základe uznesenia sp. zn. 12Svp/20/2022-76 zo 07. decembra 2022 poverená sudkyňa spravodajkyňa vykonala 11. januára 2023 v priestoroch Okresného súdu Spišská Nová Ves za prítomnosti žalobcu a jeho právneho zástupcu ako aj za prítomnosti žalovaného a jeho právneho zástupcu, výsluch svedkov U. M., F. U., U. Y., U. U., U. M., P. B., P. B., U. U., G. U., U. U., W. U. a L. M..

26. Riadne predvolaný svedok R. M. oznámil, že sa pre chorobu svedeckej výpovede výsluchu svedka nezúčastní.

27. O skutočnostiach podstatných pre posúdenie a rozhodnutie o žalobe vo veci nezákonnosti a neústavnosti volieb starostu obce Žehra z výpovedí svedkov vyplynulo nasledovné:

28. Svedok U. M. uviedol, že k predmetu sporu nemá čo uviesť, keďže volieb v Žehre sa nezúčastnil, nakoľko má už približne 7 mesiacov trvalé bydlisko v Spišských Vlachoch a preto ani nemohol voliť v obci Žehra. Na otázku právneho zástupcu žalobcu, či v čase volieb mal občiansky preukaz uviedol, že mal a nikomu ho nepožičal.

29. Svedok F. U., ktorý bol členom volebnej komisie v okrsku č. 1 k veci uviedol, že keď prišiel ráno do miestnosti, nachádzala sa tam sama pani M., ktorá už pripravila volebné lístky. Na otázku, či boli tieto lístky vopred označené, povedal, že neboli. Uviedol, že cca o 9.00 hod. pani M. odišla spolu s ďalšími členmi volebnej komisie pani O. Y. a W. B., zobrali prenosnú urnu a cca 100 volebných lístkov a odišli zabezpečiť voľby do ústavu sociálnej starostlivosti. Po ich návrate cca po 4 hodinách však urnu s volebnými lístkami nepriniesli do volebnej miestnosti ale nechali ju v aute. Následne okolo 20:05 hod. mala pani M. priniesť zo svojho auta prenosnú volebnú schránku, ktorá bola otvorená. Na všetky otázky mu odpovedala, „že ho do toho nič nie je“. Vie, že okolo 40 obálok obsahovalo dva lístky a prišlo mu divné, že členovia komisie boli dvakrát v ústave sociálnych služieb. Na otázku právneho zástupcu žalovaného, či vie aké sú jeho práva a povinnosti ako člena volebnej komisie uviedol, že nevie presne uviesť ale myslí si, že mal dávať na všetko pozor. Ďalej svedok uviedol, že nevie ako vyzerá zoznam voličov, akým spôsobom sa nahlasujú záujemcovia o voľbu prenosnou schránkou, a že všetky volebné lístky sa vysypali na stôl a členovia volebnej komisie ich počítali. Keď uvidel v niektorej obálke dva lístky, pani M. mu povedala, že to nevádi. Na otázku, či niekto volil na cudzí občiansky preukaz, svedok uviedol, že áno, voliči chodili opakovane s cudzími občianskymi preukazmi, on sám ich však nespoznal, pretože mali rúška alebo šál. Na otázku právneho zástupcu žalovaného, či uvedené nedostatky hlásil miestnej alebo okrskovej volebnej komisii uviedol, že nie. Dodal, že pani M. usmerňovala len jeho, U. U. a G. U. a preto mal pocit, že v komisii boli len „jej ľudia“.

30. Svedkyňa U. Y. k veci vypovedala, že sa osobne zúčastnila volieb v Žehre, svoj občiansky preukaz na voľby nikomu neposkytla a ani ju nikto nežiadal, aby za niekoho volila. Nemá žiadnu vedomosť o manipulácii s volebnými lístkami a ani o tom, že niekto niekoho nahováral ako voliť. Nemá vedomosť o žiadnej volebnej korupcii. Uviedla, že dlhodobo žije s rodinou v Sheffielde a na voľby pricestovala 19.10.2022 s dcérami a zdržala sa do 9.11.2022, kedy zo Slovenska odletela do Nového Anglicka. Právny zástupca žalovaného založil do spisu fotokópiu letenky z 19.10.2022 a z 09.11.2022.

31. Svedkyňa U. U., ktorá bola členkou volebnej komisie k veci uviedla, že všetkým voličom bolo umožnené voliť, z jej pohľadu sa v ten deň nestalo nič výnimočné a voľby prebehli riadne. Na otázku, či by bolo možné aby nejakí voliči boli voliť dvakrát resp. či by bolo možné že by volili na iný občiansky preukaz v dôsledku toho, že mali na tvári rúško alebo šál svedkyňa udáva, že mali rúška ale nevšimla si, že by niekto volil opakovane alebo nie na svoj občiansky preukaz. Vzhľadom k tomu, že pracuje na mestskom úrade, väčšinu ľudí aj pozná a keď ich nespoznala ona, určite by ich spoznal niektorý z členov volebnej komisie. Na otázku, či má vedomosť o tom, že by došlo k nejakej volebnej korupcii alebo manipulácii s volebnými lístkami, alebo či by niekto volil v mene niekoho iného, uviedla že nie, v dvoch prípadoch sa stalo, že volič chcel vyniesť volebný lístok von z volebnej miestnosti, ale všimli si to, a volebné lístky boli odobraté a tieto hodené do odpadu. Rovnako nemá

vedomosť o tom, že by boli vopred pripravené obálky so zakrúžkovanými kandidátmi. Ďalej k veci uviedla, že volebnú miestnosť uzatvorili cca o 22.00 hod. ešte predtým sa členovia volebnej komisie presvedčili, že vonku sa nikto nenachádza, uzamkli volebnú miestnosť a začali sčítavať volebné lístky. Na otázku právneho zástupcu žalobcu, či bola pred volebnou miestnosťou policajná páska uviedla, že nevie odpovedať, nakoľko celý deň neopustila budovu a ráno sa tam ešte policajná páska nenachádzala. Na otázku, či spisovala zápisnicu, uviedla, že áno, túto však členovia volebnej komisie nepodpísali všetci, lebo medzi sčítavaním hlasov si volebná komisia dala prestávku, po ktorej sa už nie všetci členovia volebnej komisie vrátili. Na otázku, kto chcel vyniesť obálky s volebnými lístkami von z volebnej miestnosti uviedla, že to bola U. B. a druhého si nepamätá. Obálku sa vraj snažila vyniesť v bunde, avšak všimol si ju jeden z členov komisie, zavolali ju späť, obálku jej odobrali a hodili do odpadu. Ďalej uviedla, že voličom neboli odoberané mobilné telefóny, no boli upozorňovaní, že si nemôžu fotiť volebné lístky. Na otázku, či niekto nemal občiansky preukaz alebo volil na cudzí občiansky preukaz uviedla, že bolo dosť voličov, ktorí nemali občiansky preukaz a volili na základe potvrdenia z polície, no nedokáže posúdiť, či niekto volil na cudzí občiansky preukaz. Ona si niečo také nevšimla a ak niekto iný áno, mal to povedať. K veci dodala, že overovali všetky skutočnosti pretože mali, rôzne potvrdenia, jeden typ bol z klientskeho centra a jeden typ z OO PZ, po predchádzajúcej konzultácii s MV SR bolo následne občanovi umožnené voliť.

32. Svedkyňa P.. U. M., ktorá bola zapisovateľkou pre volebný okrsk č. 1 k veci uviedla, že sa nezúčastňovala prepočítavania hlasov, zabezpečovala najmä občerstvenie a viezla členov volebnej komisie do ústavu sociálnych služieb. Uviedla, že o priebehu volieb spísala zápisnicu, v ústave bola vytvorená samostatná volebná miestnosť s dvoma zástenami s prenosnou volebnou schránkou, kde pacienti volili zväčša samostatne. Prenosná schránka s volebnými lístkami bola riadne uzavretá a bezprostredne po návrate z ústavu ju uložila do volebnej miestnosti. Nemá pocit, že bolo manipulované s volebnými lístkami, nestretla sa s náznakmi volebnej korupcie, ale nebola celý čas prítomná vo volebnej miestnosti, nachádzala sa vo svojej kancelárii, pripravovala si svoje veci. Nemá vedomosť o tom, že by sa voličom pri vstupe do volebnej miestnosti odoberali mobilné telefóny. Dodala, že nevie kedy členovia volebnej komisie, ktorí odmietli podpísať zápisnicu opustili miestnosť.

33. Svedok P. B., ktorý pracuje ako riaditeľ OOPZ Spišské Vlachy k veci uviedol, že v ten deň mal službu od 13:00 hod, nič mimoriadne sa v ten deň neudialo, nebolo žiadne mimoriadne hlásenie. Nemá zároveň žiadnu vedomosť o hlásení, ktoré by viedlo k porušovaniu práv voličov alebo akékoľvek indície vo vzťahu ku korupcii. Jediné čo zaznamenal, boli bežné tlačenicie alebo problémy s parkovaním. Neregistruje ani problém, že by niekomu nebolo umožnené voliť v čase od 20:00 hod. do 22:00 hod. Na otázku, či v čase tesne pred ukončením v čase volieb pred 22.00 hod. bolo pred volebnou miestnosťou ešte veľa ľudí, ktorí sa domáhali volieb svedok uviedol, že určite nie, bolo tam maximálne 10 ľudí, ktorým ale bolo umožnené realizovať ich volebné práva. Pripomenul, že v ten deň bolo v blízkosti volebnej miestnosti 8 policajtov, čo je nadštandardné a zároveň, že po 22:15 hod. nechal ešte v blízkosti volebnej miestnosti dvojčlennú hliadku, ktorá mu nehlásila žiadne nepokoje. Na otázku, koľko potvrdení o strate občianskych preukazov bolo vydaných bezprostredne pred voľbami uviedol, že na túto otázku vie odpovedať úplne presne, bolo to od 25.10.2022 do 29.10.2022 a „občanom Žehry boli vydané tri potvrdenia o strate, a ďalšie tri osoby boli poslané bez vybavenia, nakoľko stratu hlásili opakovanie a ich OP už bol zablokovaný“. Ďalej uviedol, že tieto potvrdenia vydáva aj klientske centrum, avšak k týmto údajom prístup nemá. K policajnej páske pred volebnou miestnosťou uviedol, že pred volebnou miestnosťou bola natiahnutá policajná páska okolo 14.00 hod. z dôvodu, aby sa odstránil vzniknutý chaos, ktorý spôsobovali najmä zaparkované vozidlá, ktoré zamedzovali prístup do volebnej miestnosti. Pešie osoby však nemali zamedzený prístup do volebnej miestnosti žiadnym spôsobom.

34. Svedok P. B., služobne zaradený ako zástupca riaditeľa OOPZ Spišské Vlachy k veci uviedol, že počas svojej služby od 04:30 hod do 14:30 hod. nezaznamenal žiadne hlásenia týkajúce sa porušenia volebných práv občanov, volebnej korupcie, ovplyvňovania voličov alebo iné nepokoje. Nebol hlásený žiadny konflikt, sťažnosť a ani nemuseli vstupovať do volebnej miestnosti, iba usmerňovali dopravu. Má vedomosť o tom, že boli vydané potvrdenia o strate občianskeho preukazu, avšak ide o

bežné potvrdenie, ktoré je vydávané v prípade nahlásenia jeho straty, no nemá vedomosť o zneužití takého dokladu.

35. Svedok U. U., ktorý bol členom volebnej komisie okrsku č. 1 k veci uviedol, že ráno už boli na stole pripravené volebné lístky a keď to namietať pani M. mu povedala aby to neriešil. Uviedol, že približne o 09:00 hod. išla pani M. s dvoma členmi komisie s prenosnou volebnou schránkou do domova sociálnych služieb, vrátili sa o 4 hodiny ale volebnú schránku so sebou nepriniesli. Priniesla ju pani M. až po ukončení volieb, bola otvorená a všetky hlasy sa zmiešali a spočítali. Pri prepočítavaní hlasov sa nachádzala aj sestra žalovaného, ktorá tam nemala čo robiť, lebo bola členkou volebnej komisie v okrsku č. 2. K samotnej voľbe uviedol, že má pocit, že 4 ľudia volili na cudzí občiansky preukaz, resp. mali potvrdenie o strate občianskeho preukazu. Všetkým voličom však bolo umožnené odvolať. K manipulácii volieb malo podľa neho dochádzať tak, že G. U. a R. Y. pred volebnou miestnosťou radili voličom koho majú zakrúžkovať. Keď na otázku žalovaného uviedol, že tieto osoby sa nachádzali vnútri volebnej miestnosti, opravil sa a uviedol, že ovplyvňovali voličov vnútri volebnej miestnosti. Žalovaný si mal podľa svedka kupovať hlasy voličov, nevie však povedať, ktorí voliči boli ovplyvnení.

36. Svedok G. U., ktorý bol členom volebnej komisie v okrsku č. 1, k veci uviedol, že po príchode do volebnej miestnosti boli na stole už pripravené hlasovacie lístky a v miestnosti sa nachádzala pani M.. Na námietky mu povedala, aby to neriešil. Uviedol, že člen volebnej komisie G. U. ovplyvňoval voličov a nikto to nenamietal. K samotnej voľbe uviedol, že bol prítomný pri sčítaní hlasov, ktoré sa odohralo tak, že sa obe schránky zmiešali. Pri spočítavaní hlasov osobne videl, že z niektorých obálok vypadli dva volebné lístky, pričom na otázku právneho zástupcu žalovaného uviedol, že sa vhadzovala obálka s jedným hlasovacím lístkom. Členovia komisie neurobili nič, keď zistili, že v jednej obálke sú dva totožné lístky lebo nevedeli, že je to problém. Zároveň dodal, že po príchode z ústavu pani M. nechala prenosnú volebnú schránku zrejme v aute, nakoľko ju členovia komisie nepriniesli.

37. Svedok U. U., ktorý bol členom volebnej komisie v okrsku č. 2, k veci uviedol, že voľby prebiehali úplne v klude až do momentu keď prišla voliť U. B., u ktorej si jeden z členov komisie všimol, že priniesla pod pulóvrcom obálku s hlasovacími lístkami. Na pokyn predsedu komisie L. M., sme uzatvorili volebnú miestnosť do momentu, kým sa situácia neprešetrí. Po otvorení obálky sme zistili, že v nej bol zakrúžkovaný kandidát č. 3. Pani B. po incidente odišla, situáciu sme neprešetrili, nakoľko pani B. odišla a nezistili sme odkiaľ mala obálku so zakrúžkovaným kandidátom č. 3. Po rozhodnutí volebnej komisie sme pokračovali vo voľbách. Videl člen komisie ako mala dve obálky, pričom jednu vytiahla spod pulóvra. Keď to zistila, vybehla von s oboma obálkami a vrátila sa späť iba s jednou, ktorú po príchode do volebnej miestnosti N. Y. otvoril a videli sme, že tam bol zakrúžkovaný kandidát č. 3, potom N. Y. vhodil tú obálku do volebnej urny. Po 20 minútach sa mala situácia zopakovať, prišiel ďalší volič, ktorý mal v oblečení ďalšiu obálku, avšak ušiel a obálku nevrátil. Po ukončení volieb boli hlasy sčítané a bola vyhotovená zápisnica, ktorú odmietol podpísať z vyššie uvedených dôvodov. Ďalej uviedol, že má záznam v telefóne v rómskom jazyku, v ktorom žalovaný tvrdí, že kúpil 50 ľudí a ďalších 30 bude mať istých a pre spoluobčanov, ktorí žijú v Sheffielde kúpil letenky. Poukázal tiež na fotky zo sociálnej siete Facebook a na video v rómskom jazyku, z ktorého má vyplývať, že žalovaný si kúpil hlasy tým, že dal voličom peniaze a zaplatil im letenky. Sprostredkovane má tiež informáciu, že pani M. nechala prenosnú volebnú schránku v aute a priniesla ju až na sčítanie, kde boli hlasy zmiešané. K uzatvoreniu volebnej miestnosti uviedol, že podľa jeho názoru okolo 50 až 60 ľudí nemalo umožnené odvolať, pretože policajti trvali na uzatvorení volebnej miestnosti a už približne o 21:30 hod vyháňal voličov pred budovu policajt. Na otázku, či má vedomosť o tom, že z ľudí, ktorým podľa jeho názoru nebolo umožnené voliť, sa niekto sťažoval resp. sa domáhal realizácie svojho volebného práva, uviedol že nie, bol tam len hluk. Oni ako členovia komisie neumožnili ľuďom odvolať lebo sa báli a vyhrážali sa im nejakí chlapi a na políciu sa neobrátili preto, lebo riaditeľ OOPZ Spišské Vlachy je kamarát žalovaného. Dodal, že považuje víťazstvo žalobcu v okrsku č. 2 za protiústavné.

38. Svedok W. U., ktorý bol členom volebnej komisie v okrsku č. 2, k veci uviedol, že voľby prebiehali v poriadku až do chvíle, keď sa zúčastnila volieb U. B., ktorá keď sa nachádzala za plentou

si vytiahla spod pulóvra inú obálku, keď túto skutočnosť zbadal člen volebnej komisie U. M., bola na to upozornená, zľakla sa a vybehla von. Následne poslala dve obálky po svojom zaťovi N. Y., pričom my sme obidve tie obálky otvorili a zistili sme, že prvá obálka nemá zakrúžkovaných kandidátov a v druhej obálke bol zakrúžkovaný kandidát č. 3 teda žalovaný. Následne vošiel do miestnosti predseda komisie M., ktorý pôvodne chcel zrušiť celé voľby, ale potom povedal, že sa mu niekto vyhráza, nepovedal meno, my sme sa zľakli aj ako členovia volebnej komisie a preto sme vo voľbách riadne pokračovali. Na otázku, čo spravili s volebnými lístkami uviedol, že obe obálky dali nabok a nepočítali ich k platným lístkam. Záznam o uvedenej skutočnosti nevyhotovovali, ani nikto nekontaktoval políciu. Má pocit, že uvedený hlas nepočítali k platným hlasom.

39. Svedok L. M., ktorý bol predsedom volebnej komisie v okrsku č. 2, k veci uviedol, že voľby prebiehali v poriadku až do momentu, kým do volebnej miestnosti prišla U. B.. Po zaevidovaní sme jej dali obálku s volebnými lístkami. Člen komisie pán M. si všimol, že za plentou vytiahla spod pulóvra ďalšiu obálku, ktorú vhodila do urny a s tou obálkou, ktorú dostala od volebnej komisie vybehla na ulicu. Poslali za ňou jej zaťa N. Y., ktorý vybehol za ňou pre obálku, a svedok medzitým pozastavil výkon volieb a vyšiel von, avšak začali sa mu aj jeho synovi vyhrážať, ak tie voľby neobnoví. Jednu obálku pani B. dala do urny, a tú druhú, ktorú jej zať priniesol zvonku, tú sme neotvorili a dali sme ju do škatule s odpadom. Vo voľbách sa pokračovalo preto, že ja som sa bál vyhrážok. O incidente som informoval policajtku, tá nič neurobila a voľby pokračovali ďalej. K zatvoreniu volebnej miestnosti uviedol, že voliči chodili len do cca 21:30 hod., lebo potom ich už nepustili policajti. Svedok uviedol, že vyšiel von, povedal ľuďom, že môžu ešte voliť, ale policajti ich už do budovy nepustili. Následne pristúpili k prepočítavaniu, kde zistili, že v piatich obálkach sa nachádzali dva volebné lístky na starostu. Záznam o uvedenej skutočnosti nie je, lebo sa mu vyhrážal člen volebnej komisie a preto aj odišiel keď ešte nebolo sčítavanie hlasov ukončené a odmietol podpísať zápisnicu. K veci tiež uviedol, že nevie či niekto bol voliť v mene iného lebo aspoň 40 alebo 50 ľudí volilo bez občianskeho preukazu na základe potvrdenia bez fotografie. Dodal však, že U. M. nemohol dať svoj občiansky preukaz bratovi, keďže U. M. má trvalý pobyt v Spišských Vlachoch.

40. Dňa 20.01.2023 bolo správne mu súdu doručené vyjadrenie žalobcu prostredníctvom jeho právneho zástupcu označené ako „Vyjadrenie k vykonanému dokazovaniu“, v ktorom uviedol, že z doteraz vykonaného dokazovania, najmä výsluchov svedkov uskutočneného dňa 11.01.2023 vyplynulo, že došlo k porušeniu zákonnosti a ústavnosti volieb na starostu obce Žehra. Pripomenul, že napáda voľby ako celok, napriek tomu, že boli utvorené 2 volebné okrsky. Poukázal na skutočnosť, že vo volebnom okrsku č. 1 sú obyvatelia prevažne nerómskej národnosti a zároveň tam spadajú voliči, ktorí boli obyvateľmi sociálneho zariadenia DOMOVINA, n.o.. Ďalej poukázal na listinné dôkazy, konkrétne na mail doručený Najvyššiemu správne mu súdu dňa 18.11.2022, z ktorého má vyplývať, že O. Y. ako členka okrskovej komisie krúžkovala za pomoci ďalších členov volebnej komisie žalovaného na starostu obce. Vyplýva z neho, že ho napísala zamestnankyňa príslušného sociálneho zariadenia, pričom súkromným pátraním zistil, že osoba s rovnakým menom v uvedenom zariadení pracuje. Zároveň dodal, že považuje za nepravdepodobné, aby v uvedenom volebnom okrsku vyhral voľby Róm, keďže sa jedná o oblasť, kde býva oveľa menej Rómov. Predpokladaným víťazom bol kandidát Z. M..

41. Následne uviedol, že mail, ktorý bol správne mu súdu doručený dňa 18.11.2022 jasne popisuje postup, ktorý zodpovedá ich súkromným zisteniam, že riaditeľ sociálneho zariadenia spolu s bývalým zástupcom starostu našli spôsob, aby obyvatelia zariadenia za pomoci pani M. a O. Y. krúžkovali žalovaného. Uviedol, že podľa neho je pre rozhodnutie vo veci potrebné dopočuť svedkov, a to pani K. (zamestnankyňa zariadenia sociálnych služieb DOMOVINA, n.o.), pani O. Y., pána G. X. ako riaditeľa zariadenia DOMOVINA, n.o., pána B. ako bývalého zástupcu starostu a aspoň náhodným výsluchom aj niektorých obyvateľov a voličov z uvedeného sociálneho zariadenia. Poukázal tiež na konflikty v rámci obce, článok z internetu, v ktorom mala časť obyvateľov žiadať rozdelenie obce a tiež na skutočnosť, že množstvo svedkov je zamestnaných na Obecnom úrade a preto nebudú svedčiť proti žalovanému. Záverom dodal, že trvá na svojich žalobných dôvodoch.

42. Žalovaný sa vyjadrením zo dňa 26.01.2023 pripojil k návrhu žalobcu.

43. Najvyšší správny súd v záujme dôsledného objasnenia veci, prípisom zo dňa 24.01.2023 účastníkom konania oznámil, že dňa 01.02.2023 o 11:00 hod. sa uskutoční výsluch ďalších účastníkmi navrhnutých svedkov v budove Najvyššieho správneho súdu ako aj opätovné otvorenie volebnej dokumentácie, za účelom preverenia tvrdení, ktoré vyplynuli zo svedeckých výpovedí. Poverená sudkyňa spravodajkyňa vykonala dňa 01.02.2023 v budove Najvyššieho správneho súdu za prítomnosti žalobcu a jeho právneho zástupcu výsluch svedkov R. T., U. T. a W. M.. Žalovaný, ani jeho právny zástupca sa výsluchu svedkov nezúčastnili, ani nenavrhli vypočutie ďalších svedkov.

44. Svedkyňa R. T. k veci vypovedala, že je vzdialená príbuzná žalovaného. Zúčastnila sa volieb v Žehre, kde volila dvakrát, prvýkrát volila za seba, druhýkrát volila za sestru E. U.. Sestra nevie čítať ani písať, tak jej požičala svoj občiansky preukaz, aby volila za ňu. Vie o tom, že takýmto spôsobom volilo niekoľko ďalších občanov obce, určite viac ako 20, pretože už dlho pred voľbami sa v ich komunite hovorilo o tom, že bude možné voliť dvakrát. Na otázku súdu, či ich niekto ovplyvňoval resp. či niekto organizoval v dedine tú skutočnosť, že niektorí občania v dedine budú voliť dvakrát svedkyňa uviedla, že nie, ona sa tak rozhodla preto, lebo kandidoval L. U. (žalovaný) ktorý je jej vzdialený príbuzný, a preto sa tak rozhodla sama. Na otázku právneho zástupcu žalobcu, či má vedomosť o tom, či sa volilo aj za neprítomných občanov, to znamená za takých, ktorí zo Sheffieldu vôbec neprišli na Slovensko svedkyňa uviedla, že áno, bolo takých viac, volil tak aj jej manžel za švagra, teda za svojho brata, ktorý z Anglicka vôbec neprišiel. Ďalej k veci uviedla, že volila s rúskom a keď išla voliť druhýkrát, prezliekla si oblečenie. Nikto sa nezamyslel nad tým či je to normálne, v okolí sa hovorilo, že sa to môže.

45. Svedok U. T. k veci uviedol, že je so žalovaným vo vzdialenom príbuzenskom vzťahu po mame. Ešte v Anglicku, kde žije a pracuje mu žalovaný povedal, že môžu voliť dvakrát a to za svojich príbuzných, ktorí sa volieb nezúčastnia lebo z Anglicka neprídu. Uviedol, že si zobral z Anglicka bratov občiansky preukaz a volil za neho. Jedenkrát sa do voličského zoznamu zapísal ako U. T. a druhýkrát sa podpisoval ako L., čiže jeho brat. Na otázku súdu či túto skutočnosť považuje svedok za normálnu, keďže každý občan má len jeden volebný hlas svedok uviedol, že sa nad tým ani nezamyslel, pretože keď z okolia videl, že aj ostatní volia opakovane, tak išiel tak voliť aj on. Uviedol, že prvýkrát mal iné šaty ako druhýkrát a medzitým si dal aj rúško. Pri spôsobe voľby nebol priamo ovplyvňovaný, no žalovaný mu kúpil lístok - letenku na Slovensko. Nakoľko mu je ľúto ako sa zachoval, prišiel vypovedať na súd pravdu. Ďalej uviedol, že asi 300 alebo 400 ľudí z dediny žije so svojimi rodinami v Sheffielde, tam všetci pracujú a deti chodia do školy a na Slovensko v čase volieb s ním prišiel minimálne jeden celý autobus, vie že to bolo presne 120 ľudí. Nevie povedať presne koľkí volili dvakrát, no len z jeho okolia to bolo približne 30 ľudí. Tiež uviedol, že žalovaný bol niekoľkokrát pred voľbami za nimi v Anglicku a nahováral ich, aby ho volili. Sľúbil im za to letenku a povedal, že majú raz voliť s rúskami a raz bez nich. Na otázku právneho zástupcu žalobcu, či má informáciu o tom, že sa žalovaný na Facebooku chválil koľko má zozbieraných občianskych preukazov svedok uviedol, žalovaný sa s týmto chválil a napriek tomu, že doma zostali žiť len starší príbuzní, ostatní žijú a pracujú v Sheffielde, sa chválil tým, že len doma má 200 hlasov a preto voľby vyhrá. Dodal, že on sám mu tiež dal svoj občiansky preukaz. Na otázku, akú mal žalovaný istotu, že ho bude svedok následne aj voliť uviedol, že to je ich česť, keď to ako rodine sľúbili, tak to aj všetci urobia.

46. Svedkyňa W. M. k veci uviedla, že žalovaný je jej vzdialený príbuzný, volieb v Žehre sa zúčastnila a volila dvakrát. Prvýkrát volila za seba, druhýkrát volila za svoju švagrinu L. Y., ktorá s nimi žije v Sheffielde, a ktorá síce v čase volieb bola na Slovensku, no nevie čítať ani písať a tak jej dala svoje potvrdenie o občianskom preukaze, na ktoré išla voliť za ňu a aj sa za ňu podpísala do zoznamu voličov. Podľa svedkyne sa už pred voľbami medzi nimi hovorilo, že každý má ísť voliť dvakrát a ona tomu najprv neverila, ale keď sa zúčastnila volieb zistila, že je to pravda. Na otázku, či si uvedenú skutočnosť nevyšli členovia komisie uviedla, že nie, lebo prvýkrát volila bez rúška a druhýkrát s rúskom. Na otázku súdu či si uvedomuje, že každý občan má len jeden volebný hlas uviedla, že bola voliť prvýkrát vo svojom živote, preto nevedela, že nemôže ísť voliť za niekoho iného, až potom keď čítala správy si uvedomila, že nespravila dobre, že volila dvakrát. Podľa nej takýmto spôsobom volilo

asi 30 ľudí. Následne tiež uviedla, že žalovaný bol pred voľbami v Sheffielde a nahováral ľuďi, aby ho volili. Zaplatil im cestu zo Sheffieldu na Slovensko a v komunite sa hovorí, že niektorým za to, že ho budú voliť dal aj peniaze. Na otázku, akú mal žalovaný istotu, že ho budú títo voliči následne aj voliť uviedla, že žalovaný bol veľmi prísny, zobral im občianske preukazy, ktoré im rozdával až tesne pred vstupom do volebnej miestnosti a keď niektorým dal aj peniaze tak si bol istý, že ho budú aj voliť. Na otázku, prečo keď volila dvakrát túto skutočnosť teraz priznáva uviedla, že je to príbuzný jej otca a potom jej prišlo ľúto, že konala tak nečestne. Záverom dodala, že sa cíti vinná, že žalobcovi ublížila.

47. Po ukončení výsluchu svedkov Najvyšší správny súd pristúpil ešte za prítomnosti žalobcu a jeho právneho zástupcu k opätovnému otvoreniu volebnej dokumentácie za účelom preverenia zápisnice a zoznamu voličov. Po otvorení volebnej dokumentácie bolo opätovne konštatované, že jej súčasťou sú tri zoznamy voličov - volebný okrskok č. 1, volebný okrskok č. 2 a zoznam voličov DOMOVINA, n.o., Žehra - časť Hodkovce č. 1, 053 61 Spišské Vlachy. Ďalej bola súčasťou volebnej dokumentácie aj zápisnica z okrskovej volebnej komisie č. 1, ktorú zapísala P. U. M., a ktorú podpísali všetci členovia volebnej komisie, zápisnica z okrskovej volebnej komisie č. 2, ktorú zapísala Y. X., a ktorú podpísali štyria členovia volebnej komisie: U. U., E. U., N. Y. a R. N.. Túto nepodpísali: U. M., W. U., T. U. a U. U.. Po dôslednom prezretí a kontrole uvedenej dokumentácie Najvyšší správny súd tiež konštatuje, že žiadna zo zápisníc, ani žiadny zo zoznamov voličov neobsahoval žiadne nezrovnalosti.

III. Posúdenie správneho súdu

48. Najvyšší správny súd uvádza, že rozhodovanie v týchto veciach nadväzuje na predchádzajúcu právomoc Ústavného súdu, ktorý o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy konal a rozhodoval do 31. júla 2021.

49. Najvyšší správny súd zdôrazňuje, že vychádza z judikatúry Ústavného súdu vzťahujúcej sa na súdny prieskum volieb do orgánov územnej samosprávy najmä pre princíp kompetenčnej kontinuity pri súdnom prieskume volieb do orgánov územnej samosprávy medzi Ústavným súdom a Najvyšším správnym súdom, ako už bol tento princíp vyložený veľkým senátom Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky vo svojom rozsudku z 24. februára 2022 sp. zn. 1Vs 1/2021.

50. Najvyšší správny súd sa musí pri tomto type konania (konanie vo volebných veciach) vzhľadom na jeho účel, ktorým je predovšetkým verejný záujem na tom, aby výsledok volieb odrážal skutočnú vôľu voličov, a bol teda zachovaný základný predpoklad fungovania demokratického štátu, riadiť princípom materiálneho chápania ochrany ústavnosti, a vyrovnat' sa tak s každým zisteným a zároveň relevantným porušením zákonnosti alebo ústavnosti volebného procesu (PL. ÚS 46/2018-36).

51. Najvyšší správny súd poukazuje na konštantnú judikatúru Ústavného súdu SR v konaniach o nezákonnosť volieb do orgánov samosprávy obce, podľa ktorej musí byť nezákonnosť volieb v konaní o volebných veciach dokázaná a musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv, ktoré je v konečnom dôsledku porušením ústavného volebného práva a jeho princípov (PL. ÚS 21/94). Každé porušenie volebného zákona však nevyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99, PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 82/07, PL. ÚS 11/2011).

52. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov (PL. ÚS 20/2011). Voľby tak môžu byť v zmysle judikatúry Ústavného súdu SR spochybnené v zásade tromi spôsobmi, a to tým, že došlo k volebnej chybe (nesprávne sčítanie), k volebnému deliktu (úmyselná činnosť k zmareniu alebo ovplyvneniu volieb), alebo len k neprípustnému ovplyvňovaniu výsledku hlasovania [kupovanie hlasov (PL. ÚS 98/07)]. Dôležitým komponentom volebného súdnictva je teda zisťovanie intenzity volebných vád z hľadiska ich vplyvu na výsledok volieb. Najvyšší správny súd preto každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi.

53. Vo všeobecnosti platí, že na to, aby Najvyšší správny súd vyhovel žalobe vo veciach ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy, musia byť splnené tri základné predpoklady: a) zistenie protizákonnosti volieb, t. j. porušenie zákonov upravujúcich organizáciu a priebeh volieb, prípadne zákonov bezprostredne s nimi súvisiacich, b) príčinná súvislosť medzi zistenou protizákonnosťou volieb a sťažovateľom namietanou neplatnosťou volieb, resp. voľby kandidáta, a c) intenzita protizákonnosti volieb, ktorá už spochybňuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú (boli) prejavom skutočnej vôle voličov (m. m. PL. ÚS 118/07, PL. ÚS 11/2011).

54. S ohľadom na uvedené zásady Najvyšší správny súd v okolnostiach danej veci skúmal, či skutočnosti namietané žalobcom mohli vyvolať také porušenie ústavy a zákona o voľbách, ktoré bolo spôsobilé v konečnom dôsledku reálne ovplyvniť rozhodovanie voličov a najmä výsledok napadnutých volieb starostu obce Žehra. Najvyšší správny súd, berúc do úvahy všetky zistenia tak dospel k záveru, že tvrdenia žalobcu, na základe ktorých namieta nezákonnosť a neústavnosť volieb starostu obce Žehra, vykonaných dňa 29. októbra 2022, predstavujú v okolnostiach daného prípadu také porušenia Ústavy Slovenskej republiky a zákona o voľbách, ktorých rozsah a intenzita mohli podstatným spôsobom reálne ovplyvniť, kto bol v napadnutých voľbách zvolený za starostu obce.

55. Najvyšší správny súd opätovne poukazuje na judikatúru Ústavného súdu SR, v ktorej uviedol, že v konaní o volebných veciach sa neuplatňuje vyhládavacia zásada, ktorá je jednou z vedúcich zásad trestného konania (PL. ÚS 52/2011). Taktiež judikoval, že v konaní vo volebných veciach súd nie je „vyšetrovacím orgánom“, ktorý zisťuje (môže zisťovať) skutkový stav metódami a spôsobmi charakteristickými pre prácu orgánov činných v trestnom konaní. Jeho úlohou je predovšetkým zvážiť hodnovernosť a preukázateľnosť tvrdení žalobcu v kontexte s ďalšími konkrétnymi okolnosťami posudzovanej veci a na tom základe rozhodnúť, či vykoná vo veci ďalšie dokazovanie, alebo vyvodí v predmetnej veci právne závery len na základe tvrdení predložených účastníkmi konania (PL. ÚS 66/2011).

56. Jednou z ťažiskových námietok žalobcu bola námietka, že voličia, ktorí sa ešte o 22:00 hod. nachádzali pred volebnou miestnosťou vo volebnom okrsku č. 2, svoje volebné právo nemohli uplatniť. K uvedenej skutočnosti sa vyjadrili štyria svedkovia. U. U., ako členka uvedenej komisie svedčila, že bolo umožnené všetkým voličom voliť a pred uzatvorením miestnosti sa členovia volebnej komisie presvedčili, že vonku sa už nikto nenachádza. Rovnako svedok P. B. riaditeľ OOPZ Spišské Vlachy uviedol, že po 22:00 hod. sa nikto nedomáhal ísť voliť, volebná miestnosť sa uzamkla o 22:00 hod. a nemožnosť následne voliť bolo už prípadne rozhodnutie volebnej komisie. Policajná páska slúžila najmä na usmernenie dopravy, no nebránila prístupu do volebnej miestnosti. Zároveň po 22:15 hod. bola prítomná hliadka, ktorá nezaznamenala žiadne nepokoje. Svedkovia U. U. a L. M., ktorí sú k účastníkom konania v príbuzenskom vzťahu tvrdili, že nebolo niektorým občanom umožnené voliť po 22:00 hod., avšak svedok U. U. tvrdil, že volebná miestnosť bola uzatvorená až 22:23 hod., pričom od 21:30 hod. už nikto nevolil, lebo ich policajti nepustili a tak nebolo umožnené voliť približne 50 - 60 voličom. Tí sa však nejako nestážovali ani nedomáhali svojho práva. Svedok L. M. zas uviedol, že miestnosť bola otvorená do 22:00 hod. ale voličov od 21:30 hod. nepúšťali policajti, aj keď on ako člen komisie povedal ľuďom, že môžu voliť. Najvyšší správny súd uvádza, že nakoľko nebola k uvedenej skutočnosti spísaná žiadna zápisnica ani iný záznam a OOPZ Spišské Vlachy k uvedenej skutočnosti rovnako nedisponuje žiadnou sťažnosťou alebo oznámením (napríklad podané trestné oznámenie orgánom činným v trestnom konaní), nemožno túto námietku žalobcu považovať za dôvodnú. Navyše je nutné podotknúť, že svedok U. U. tvrdil, že volebná miestnosť bola uzatvorená až 22:23 hod. a zároveň, že sa voliči nijakým spôsobom nedomáhali uplatnenia svojho volebného práva, „bol tam len hluk“. Z uvedených výpovedí je preto nemožno posúdiť, či sa osoby prítomné pred volebnou miestnosťou (ak sa tam nachádzali) skutočne domáhali výkonu svojho volebného práva, prípadne či ho už neuskutočnili a len sa pred volebnou miestnosťou zhromažďovali. Za daných okolností sa jedná o situáciu, keď stojí tvrdenie proti tvrdeniu. K uvedenej námietke preto Najvyšší správny súd uvádza, že žalobca v tomto prípade neunesol dôkazné bremeno.

57. Podľa § 28 zákona o voľbách, po uplynutí času určeného na hlasovanie môžu hlasovať už len tí voliči, ktorí sú vo volebnej miestnosti alebo pred ňou. Potom sa volebná miestnosť uzavrie a predseda okrskovej volebnej komisie vyhlási hlasovanie za skončené. Schránku na odloženie nepoužitých a nesprávne upravených hlasovacích lístkov uloží na osobitné miesto tak, aby bola s nimi vylúčená manipulácia.

58. Ďalšia námietka žalobcu spočívala v tvrdení, že volič U. M. mal poskytnúť svoj občiansky preukaz bratovi R. M. aby za neho volil a zároveň množstvo voličov malo poskytnúť svoj občiansky preukaz iným osobám, aby za nich využili ich volebné právo. Ako príklad uviedol pani U. X. (Y.), ktorá mala poskytnúť svoj občiansky preukaz švagrinej R. Y. aby za ňu mohla voliť, keďže sa toho času mala nachádzať vo Veľkej Británii. Žalovaný mal takýmto spôsobom zhromaždiť občianske preukazy v počte 676 kusov. Zároveň malo množstvo voličov voliť na základe potvrdenia o strate občianskych preukazov, ktoré boli vystavené na OOPZ v Spišských Vlachoch. Množstvo údajných voličov sa takto reálne nemalo volieb v obci Žehra zúčastniť.

59. Podľa § 163 zákona o voľbách, právo voliť do orgánov samosprávy obce má obyvateľ obce, ktorý má trvalý pobyt v obci.

60. Na základe vykonaného dokazovania Najvyšší správny súd konštatuje, že volič s menom U. M. sa komunálnych volieb konaných 29. októbra 2022 nezúčastnil. Z uvedeného dôvodu nemohla nastať ani skutočnosť, že uvedená osoba poskytla svoj občiansky preukaz R. M., aby za neho využil jeho volebné právo v obci Žehra. Najvyšší správny súd k veci dodáva, že vzhľadom k skutočnosti, že U. M. má trvalý pobyt v obci Spišské Vlachy, v zmysle ustanovenia § 163 zákona o voľbách uvedené znamená, že v obci Žehra nemohol svoje volebné právo ani uplatňovať.

61. Senát Najvyššieho správneho súdu k námietkam, v ktorých žalobca tvrdil, že sa množstvo voličov osobne volieb nezúčastnilo, no volebné právo za nich uplatnili osoby, ktoré boli voliť opakovane uvádza, že tieto vyhodnotil ako opodstatnené. Z vykonaného dokazovania, najmä svedeckých výpovedí, Najvyšší správny súd považuje osobnú účasť niektorých voličov vo voľbách v obci Žehra, vykonaných dňa 29. októbra 2022 za relevantným a dostatočným spôsobom spochybnenú.

62. Podľa čl. 30 ods. 1 prvej vety Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov.

63. Zákonná úprava výkonu volebného práva v Slovenskej republike pritom reflektuje ústavnú požiadavku jeho „priamosti“ tým, že aktívne legitimovaným nositeľom volebného práva (oprávneným voličom) poskytuje príležitosť odovzdať svoj hlas priamo v prospech vybraného kandidáta na príslušnú volenú funkciu. Uvedené právo sa voličom poskytuje osobne. Nemožno ho preniesť (postúpiť) na inú osobu a pri jeho výkone sa nemožno nechať zastúpiť (právna úprava pripúšťa jedine možnosť asistencie pri hlasovaní u voličov, ktorí nemôžu sami upraviť hlasovací lístok pre telesnú chybu alebo preto, že nemôžu čítať alebo písať, v prípade závažných, najmä zdravotných dôvodov môže volič taktiež hlasovať mimo volebnej miestnosti do prenosnej volebnej schránky). Rešpektovanie uvedených ústavných a zákonných atribútov výkonu volebného práva je okrem iného predpokladom zabezpečenia tajnosti hlasovania (čl. 30 ods. 3 Ústavy) smerujúcim v konečnom dôsledku k vytvoreniu podmienok na slobodné uplatnenie vôle voliča pri výkone jeho volebného práva. Zvolenie orgánu územnej samosprávy má byť v uvedenom kontexte výsledkom vôle vyjadrenej voličmi ich osobným hlasovaním v prospech nimi zvolených kandidátov. Táto vôľa nemôže byť čiastočne alebo úplne modifikovaná nezákonným postupom, či dokonca vedomým zásahom člena (členov) volebnej komisie alebo iných osôb (mutatis mutandis PL. ÚS 16/99, PL. ÚS 10/03, PL. ÚS 30/07).

64. Podľa čl. 30 ods. 3 Ústavy volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon. Podľa čl. 31 Ústavy zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Podľa § 24 ods. 1 volebného zákona volič hlasuje

osobne. Zastúpenie nie je prípustné. Členovia okrskovej volebnej komisie nesmú voličom upravovať hlasovacie lístky. Voliči predstupujú pred okrskovú volebnú komisiu a hlasujú v poradi, v akom sa dostavili do volebnej miestnosti. Podľa § 24 ods. 2 volebného zákona volič po príchode do volebnej miestnosti preukáže svoju totožnosť a po zázname v zozname voličov dostane od komisie obálku a hlasovacie lístky.

65. Podľa § 2 ods. 1 zákona o voľbách sa voľby konajú na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním.

66. Zo skutkového stavu zisteného v predmetnej veci možno vyvodiť, že samotný výkon volebného práva ako aj postup volebnej komisie pri zabezpečovaní hlasovania vo volebnej miestnosti bol v zásadnom rozpore s citovanými ústavnými a zákonnými požiadavkami.

67. Z viacerých svedeckých výpovedí podľa názoru Najvyššieho správneho súdu vyplýva záver o porušení vyššie citovaných predpisov volebného práva. Svedok F. U. (člen volebnej komisie) vypovedal, že niekoľkí voliči opakovane volili s cudzími občianskymi preukazmi, no nespoznal ich, keďže mali rúško alebo šál. Svedkyňa U. U. potvrdila, že množstvo voličov malo na tvári rúško alebo šál, no nikto voličov nevyzýval ku konfrontácií s fotografiou na občianskom preukaze. Zároveň uviedla, že nedokáže posúdiť, či niekto volil opakovane. Svedok U. U. dokonca tvrdil, že podľa neho na cudzí občiansky preukaz volili asi štyri osoby. Obdobne vypovedal aj svedok U. U., podľa ktorého mal žalovaný neurčitému počtu ľudí odoberať občianske preukazy a vrátiť im ich až v deň volieb. Z výpovedí ďalších svedkov, R. T., U. T. a W. M. vyplýva, že títo mali po vzájomnej dohode so žalovaným, no na základe vlastného presvedčenia v priebehu volieb starostu obce Žehra, konaných 29. októbra 2022 hlasovať aj za svojich rodinných príslušníkov, ktorí sa volieb osobne nezúčastnili. Konali tak vedome, bez nátlaku a bez vedomia okrskovej volebnej komisie. Takýmto nezákonným spôsobom hlasovala R. T. aj za svoju sestru E. U., U. T. za svojho brata L. T. a W. M. za pani L. Y.. Svedkyňa W. M. uviedla, že s ďalšími tromi osobami takto nezákonne volili dvakrát. Všetci traja svedkovia zároveň uviedli, že k uvedenému porušeniu zákona došlo približne pri 30-tich voličoch. Najvyšší správny súd na základe vyššie uvedeného preto konštatuje, že k nezákonnému hlasovaniu preukázateľne došlo. Uvedené svedecké výpovede zároveň spochybňujú osobnú účasť U. Y. a aj ďalších voličov na voľbách v obci Žehra vykonaných dňa 29. októbra 2022.

68. Najvyšší správny súd v priebehu dokazovania overil tvrdené skutočnosti o účasti týchto voličov vo voľbách aj vo volebnej dokumentácii a zistil, že podľa zoznamu voličov pre jednotlivé volebné okrsky, všetky menované osoby vo voľbách na starostu obce Žehra, vykonané dňa 29. októbra 2022 vraj uplatnili svoje volebné právo a boli v zozname voličov aj podpísané. Zároveň zistil, že volička L. Y. vraj využila svoje volebné právo a preukázala sa potvrdením o strate občianskeho preukazu a nie občianskym preukazom, tak ako to tvrdila svedkyňa W. M..

69. Uvedené spochybnenia osobnej účasti voličov na voľbách v obci Žehra vykonaných dňa 29. októbra 2022 navyše podporuje aj skutočnosť, že množstvo voličov pri vstupe do volebnej miestnosti malo zakrytú tvár rúškom, prípadne šálom, čo značí, že ich reálne opoznanie členmi komisie podľa fotografie na občianskom preukaze bolo nepochybne sťažené. Uvedené podporuje aj skutočnosť, že niekoľkí svedkovia vypovedali, že si pred opakovanou voľbou boli vymeniť oblečenie, aby ich členovia komisie nespoznali a rovnako aj skutočnosť, že členovia komisie nevyžadovali aby si voliči pri identifikácii dali rúško z tváre dole.

70. Zistenie hrubého, závažného alebo viacnásobného porušenia zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb je nevyhnutným predpokladom aj na uplatnenie právomoci Najvyššieho správneho súdu podľa § 312j ods. 2 písm. a) SSP, t. j. právomoci vyhlásiť voľby za neplatné. Zistené hrubé a závažné porušenie musí byť preukázané a spôsobilé priamo ovplyvniť výsledok volieb (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 19/07).

71. Senát Najvyššieho správneho súdu konštatoval, že ním zistené porušenie § 2, § 24 ods. 1 a 2 volebného zákona v posudzovaných voľbách je možné kvalifikovať ako hrubé a opätovné porušenie

volebného zákona, pretože predstavuje zásah do ústavného princípu priameho výkonu volebného práva (čl. 30 ods. 3 Ústavy), a taktiež porušenie požiadavky zabezpečiť riadny a slobodný výkon volebného práva voličom v obci Žehra. Hlasovaním iných osôb namiesto voličov, ktorí sa volieb (hlasovania) vôbec nezúčastnili, došlo k porušeniu samotnej podstaty volebného práva zaručeného v čl. 30 ústavy. K porušeniu volebného zákona nedošlo ojedinelým vybočením zo zákonného rámca, ale postupom uplatňovaným voličmi počas celého priebehu volieb s účinkom na celý volebný obvod, v ktorom prebiehali voľby starostu obce. Vzhľadom na veľkosť uvedenej obce, počet oprávnených voličov v nej a počet získaných hlasov žalobcom a žalovaným, bol tento postup spôsobilý nežiaduco ovplyvniť konečný výsledok označených volieb.

72. Najvyšší správny súd uzatvára, že vyššie uvedené dôvody samy o sebe vyvolávajú potrebu vyhlásiť voľby starostu obce do orgánov samosprávy obce Žehra konané dňa 29. októbra 2022 za neplatné.

73. Zároveň však poukazuje na potrebu dôsledného odôvodnenia rozhodnutia a vhodnosti reagovať aj na ďalšie žalobné dôvody a skutočnosti, ktoré vyplynuli v priebehu vykonaného dokazovania aj pre potreby budúcej tvorby rozhodovacej praxe ako aj pre priblíženie ďalších porušení zákonov a skutočností, ktoré viedli k tomuto rozhodnutiu, účastníkom konania.

74. K vyššie uvedeným skutočnostiam preto Najvyšší správny súd dodáva, že zo svedeckých výpovedí tiež vyplynulo podozrenie, že voliči, ktorí hlasovali vo voľbách opakovane s občianskym preukazom od osôb, ktoré sa volieb nezúčastnili, tak mali konať nielen samostatne, ale aj na základe podnetu žalovaného. Niekoľko svedkov vo svojich svedeckých výpovediach uviedlo, že žalovaný mal o uvedených skutočnostiach vedomosť a mal aj zaplatiť niekoľkým osobám letenky na Slovensko, aby sa mohli zúčastniť volieb v obci Žehra konaných dňa 29. októbra 2022. Najvyšší správny súd preto venoval pozornosť aj námietke žalobcu, že konanie žalovaného malo predstavovať nedovolené ovplyvňovanie voličov a mohlo by niesť aj znaky „kupovania hlasov“ voličov.

75. Ústavný súd vo svojej judikatúre hodnotí tzv. kupovanie hlasov voličov ako vážne porušenie volebnej kampane, pretože ide o aktivitu na získanie voličských hlasov počas volieb, ktorá zasahuje do samotnej podstaty volebného (aktívneho či pasívneho) práva zaručeného v čl. 30 Ústavy. Takéto obmedzenie nesie so sebou také veľké nebezpečenstvo pre slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti (m. m. PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 16/06). Podľa názoru ústavného súdu poskytovanie „protihodnoty“ za hlasovanie vo voľbách je protiústavné, lebo účelom aktívneho volebného práva je možnosť účasti na správe vecí verejných, a nie bezprostredný materiálny prospech (PL. ÚS 45/07). Ústavný súd uvedenú činnosť hodnotí ako neetickú formu prístupu k volebnej agitácii („rafinovaná forma“), ktorú nemožno v žiadnom prípade považovať za zákonnú.

76. Najvyšší správny súd uvádza, že o „kupovanie hlasov“ ide vtedy, ak niekto inému ponúka, sľúbi alebo zaručí dary alebo iné výhody za to, aby volil alebo nevolil v určitom zmysle (volil alebo nevolil určitého kandidáta). Najvyšší správny súd nemôže udalosti v Žehre preukázateľne považovať za „kupovanie hlasov voličov“, resp. za voľbu podľa predstáv „svojho“ kandidáta, napriek tomu, že považuje za nezvyčajnú skutočnosť, že žalovaný sám niekoľkým osobám v predvolebnom období zaobstaral a zaplatil letenky na Slovensko.

77. Podľa § 24 ods. 7 zákona o voľbách, zo závažných, najmä zdravotných dôvodov, môže volič požiadať sám alebo prostredníctvom inej osoby obec a v deň konania volieb okrskovú volebnú komisiu o hlasovanie mimo volebnej miestnosti, a to len v územnom obvode volebného okrsku, pre ktorý bola okrsková volebná komisia zriadená. V takom prípade okrsková volebná komisia vyšle k voličovi dvoch svojich členov s prenosnou volebnou schránkou, hlasovacími lístkami, obálkou a so zoznamom tých voličov, ktorí požiadali o hlasovanie mimo volebnej miestnosti. Vyslaní členovia okrskovej volebnej komisie zabezpečia, aby bola zachovaná tajnosť hlasovania a aby ten, kto hlasoval, podpísal prevzatie hlasovacieho lístka a obálky; ak tak volič nemôže urobiť alebo ak prevzatie hlasovacieho lístka a obálky odmietne podpísať, člen okrskovej volebnej komisie poznamená túto skutočnosť v zozname. Vyslaní členovia okrskovej volebnej komisie vykonávajú pri podpise voliča

opatrenia na ochranu osobných údajov ostatných voličov zapísaných v zozname. Tento zoznam voličov sa pripojí k zoznamu voličov. Okrsková volebná komisia zakrúžkuje poradové číslo voliča v zozname voličov ihneď po návrate členov komisie vyslaných s prenosnou volebnou schránkou do volebnej miestnosti.

78. Podľa § 24 ods. 8 zákona o voľbách, ak sa má hlasovať v ústave, dohodne ústav čas hlasovania do prenosnej volebnej schránky s príslušnou okrskovou volebnou komisiou.

79. Podľa § 29 ods. 1 zákona o voľbách, po skončení hlasovania dá predseda okrskovej volebnej komisie zapečatiť nevydané hlasovacie lístky a obálky a potom dá otvoriť volebnú schránku. Ak okrsková volebná komisia na žiadosť použila aj prenosnú volebnú schránku, obsah schránok po ich otvorení zmieša.

80. K námietke ohľadne zákonnosti volieb v sociálnom zariadení DOMOVINA, n. o. Najvyšší správny súd po dôslednej kontrole uvedenej dokumentácie konštatuje, že žiadna zo zápisníc, ani žiadny zo zoznamov voličov neobsahovala nezrovnalosti. V zozname voličov pre volebný okrskok č. 1 ako aj v zozname voličov pre volebný okrskok č. 2 sa pri každom zakrúžkovanom voličovi, ktorý nevolil do prenosnej volebnej schránky, nachádzal aj riadny podpis voliča. Po kontrole zoznamu voličov zo sociálneho zariadenia DOMOVINA, n.o., kde sa volilo prostredníctvom prenosnej volebnej schránky, Najvyšší správny súd konštatuje, že síce z potencionálnych 96 voličov nevolili všetci oprávnení voliči, no pri každom jednom voličovi, ktorý volil sa nachádzal jeho vlastnoručný podpis. Uvedené mená voličov boli následne zakrúžkované aj v riadnom zozname voličov pre volebný okrskok č. 1, pričom pri žiadnom z týchto mien sa v riadnom zozname voličov nenachádzal jeho podpis, práve naopak, v prípade zakrúžkovaného voliča, ktorý nakoniec nevyužil svoje volebné právo prostredníctvom prenosnej volebnej schránky, bolo uvedená poznámka, že nevolil. V tomto smere boli teda zákonné podmienky výkonu volebného práva do prenosnej volebnej schránky splnené.

81. Podľa § 25 zákona o voľbách, ak nastanú okolnosti, ktoré znemožňujú začať hlasovanie, pokračovať v ňom alebo ho skončiť, môže okrsková volebná komisia posunúť začiatok hlasovania na neskoršiu hodinu alebo predĺžiť čas hlasovania. Celkový čas hlasovania však nesmie byť týmto opatrením skrátený. Okrsková volebná komisia o takomto opatrení vyrozumie voličov spôsobom v mieste obvyklým. Ak je hlasovanie prerušené, zapečatí okrsková volebná komisia nepoužité hlasovacie lístky, obálky, zoznam voličov a otvor na vkladanie hlasovacích lístkov na volebnej schránke a prenosnej volebnej schránke. Pri opätovnom začatí hlasovania predseda okrskovej volebnej komisie za prítomnosti členov komisie overuje neporušenosť pečatí. Okolnosti, ktoré znemožnili začať hlasovanie, pokračovať v ňom alebo ho skončiť, ako aj neporušenosť pečatí uvedie okrsková volebná komisia v zápisnici o priebehu a výsledku hlasovania vo volebnom okrsku.

82. Podľa § 26 zákona o voľbách za poriadok vo volebnej miestnosti zodpovedá predseda okrskovej volebnej komisie, počas jeho neprítomnosti jej podpredseda. Pokyny na zachovanie poriadku vo volebnej miestnosti a dôstojný priebeh hlasovania sú záväzné pre všetkých prítomných.

83. Podľa § 170 ods. 8 zákona o voľbách, okrsková volebná komisia

- a) zabezpečuje správny priebeh hlasovania,
- b) dopisuje voličov v deň konania volieb do zoznamu voličov,
- c) sčítava hlasy a vyhotovuje zápisnicu o priebehu a výsledku hlasovania vo volebnom okrsku,
- d) odovzdáva volebné dokumenty do úschovy obci.

84. K námietkam žalobcu ohľadne manipulácie s volebnými lístkami a tiež záverom k námietkam o opakovanej voľbe voličov Najvyšší správny súd uvádza, že okrsková volebná komisia je v zmysle vyššie citovaného ustanovenia povinná zabezpečiť správny priebeh hlasovania, čo zároveň znamená, že je povinná v čo najvyššej možnej miere dohliadať, aby výkon volebného práva prebiehal v súlade so zákonom. V prípade, ak nastane situácia odporujúca zákonným požiadavkám, prípadne vážne pochybnosti o správnom výkone aktívneho volebného práva, okrsková volebná komisia mala prerušiť

hlasovanie, no najmä, aj v zmysle citovaných ustanovení, všetky podstatné okolnosti uviesť v zápisnici o priebehu a výsledku hlasovania vo volebnom okrsku.

85. Ústavný súd už vo veci sp. zn. PL. ÚS 18/99 vyslovil, že volebné komisie plnia úlohu garanta ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy. Pokiaľ tieto orgány verejnej moci neuplatnia dôsledne svoje právomoci, alebo ich dokonca uplatnia spôsobom, ktorý je v zásadnom rozpore so zákonom, spochybnia ústavnosť a zákonnosť volieb. Zo svedeckých výpovedí má Najvyšší správny súd preukázaných aj niekoľko pochybení okrskovej volebnej komisie.

86. Podľa § 30 ods. 4 zákona o voľbách, ak niektorý z členov okrskovej volebnej komisie zápisnicu o priebehu a výsledku hlasovania vo volebnom okrsku nepodpísal, môže v zápisnici uviesť dôvody nepodpísania. Nepodpísanie zápisnice o priebehu a výsledku hlasovania vo volebnom okrsku nemá vplyv na jej platnosť.

87. K žalobnej námietke ohľadom nepodpísania zápisnice súd udáva, že táto je nedôvodná. Je zrejmé, že niekoľko členov volebnej okrskovej komisie č. 2 odmietlo podpísať zápisnicu o priebehu a výsledku volieb. Uvedená skutočnosť podľa § 30 ods. 4 nespôsobuje jej neplatnosť. Rovnako uvedenie dôvodov jej nepodpísania niektorým členom komisie je na dobrovoľnom uvážení člena komisie, ktorý ju podpísať odmietol. Napriek tomu skutočnosť, že členovia volebnej komisie zápisnicu o výsledku volieb nepodpíšu, je dôvod na preskúmateľnosť žalobných tvrdení a za určitých okolností táto okolnosť aj sama osebe môže mať rozhodujúci vplyv na výsledky volieb.

88. Z výpovedí členov volebnej okrskovej komisie č. 2 pritom vyplýva, že minimálne v jednom prípade preukázateľne prišlo k okolnosti, ktorá spôsobila prerušenie hlasovania, a ktorá mala byť zaznamenaná v zápisnici o priebehu a výsledku hlasovania a to v prípade, keď volička U. B. priniesla do volebnej miestnosti obálku s hlasovacími lístkami. Zo svedeckých výpovedí však ďalej nie je jasné následné konanie komisie, ani ich posúdenie predmetných hlasovacích lístkov, nakoľko sa svedecké výpovede v tomto smere líšia.

89. Najvyšší správny súd k uvedenej skutočnosti podotýka, rovnako ako pri prvej námietke žalobcu, že o nezrovnalostiach a prípadných nezákonných skutočnostiach či pochybeniach, ktoré by mohli mať vplyv na priebeh hlasovania a výsledok volieb ako celku, a ktoré namietali členovia okrskových volebných komisií vo svojich svedeckých výpovediach, nebolo spísané žiadne oznámenie orgánom činným v trestnom konaní ani žiadna poznámka v zápisnici o priebehu a výsledku volieb.

90. Svoje námietky alebo prípadné nezrovnalosti bol člen komisie povinný bezodkladne nahlásiť predsedovi komisie, uviesť dané pochybenia v zápisnici o priebehu volieb a v prípade podozrenia ohľadne manipulácie s volebnými lístkami, uvedené ohlásiť príslušníkom Policajného zboru, ktorí aj podľa svedeckých výpovedí boli prítomní počas celého priebehu volieb v oboch volebných okrskoch.

91. Rovnako je potrebné zdôrazniť pochybenia členov volebnej komisií v prípadoch, keď nadobudli podozrenia o nezákonnej opakovanej voľbe voličov. Najvyšší správny súd na základe svedeckých výpovedí uvádza, že najmenej dvaja členovia okrskovej volebnej komisie, F. U. a U. U. vyjadrili, že uvedené pochybnosti nadobudli v priebehu konania volieb, no napriek tomu uvedenú nezákonnú skutočnosť nijakým spôsobom písomne nezaznamenali, ani nepodali hlásenie príslušníkom Policajného zboru. Rovnaké pochybenie členov volebnej okrskovej komisie Najvyšší správny súd konštatuje aj v prípade vyjadrených pochybností o manipulácii s prenosnou volebnou schránkou, ktorú mala údajne pani U. M. až do času sčítania hlasovacích lístkov po zatvorení volebných miestností ponechať bez dohľadu, pravdepodobne v aute. Opodstatnenosť uvedeného tvrdenia nebolo preto možné overiť a tak sa za daných okolností opätovne jedná o situáciu, keď stojí tvrdenie proti tvrdeniu.

92. Najvyšší správny súd zároveň zistil pochybenia pri sčítavaní hlasovacích lístkov, keď niekoľko kusov hlasovacích lístkov, ktoré boli označené ako neplatné, mali byť započítané ako platné. Ich počet však z dôvodu vyššieho rozdielu počtu odovzdaných hlasov medzi kandidátmi nemohol ovplyvniť dosiahnutý výsledok volieb. Záverom preto Najvyšší správny súd dodáva, že samostatne okolnosti

vyššie uvedené nepredstavujú také závažné porušenie zákona o voľbách, ktoré by mali priamy vplyv na dosiahnutý výsledok volieb, no minimálne dotvárajú ucelený pohľad o priebehu volieb v obci Žehra vykonaných dňa 29. októbra 2022 a o to viac podporujú tvrdenia spochybňujúce ich zákonný priebeh.

93. Na základe vyššie uvedených dôvodov Najvyšší správny súd konštatuje, že voľby do funkcie starostu obce Žehra, vykonané dňa 29. októbra 2022 boli zostavené spôsobom, ktorý odporuje ústavným princípom tvorby orgánov samosprávny obce a preto Najvyšší správny súd vyhlásil voľby do funkcie starostu obce Žehra za neplatné a to s poukazom na ustanovenie § 312j ods. 2 písm. a) SSP. Vzhľadom na charakter volebnej vady nie je možné presne vyjadriť jej vplyv na výsledok volieb, pretože nie je možné ustáliť, ako by voľby v obci Žehra dopadli, nebyť volebnej vady zistenej Najvyšším správnym súdom. Nekvantifikovateľné vady je možné napraviť len vyhlásením volieb za neplatné (nález sp. zn. PL. ÚS 6/2011, s. 33).

94. O trovách konania bolo rozhodnuté podľa § 167 SSP, pretože žalobca mal vo veci plný úspech. O ich výške rozhodne samostatným uznesením podľa § 175 ods. 2 SSP asistent sudcu.

95. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho správneho súdu v pomere hlasov 5 : 0.

Poučenie :

Proti tomuto rozhodnutiu n i e j e prípustný opravný prostriedok.